

Lissabonfördraget

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beredde den 14 oktober 2008 samtliga övriga utskott tillfälle att yttra sig över proposition 2007/08:168 Lissabonfördraget och de motioner som väckts med anledning av propositionen samt över de motioner från allmänna motionstiden 2008 som utrikesutskottet kommer att behandla i samband med propositionen.

Finansutskottet begränsar sitt yttrande till att avse Europeiska unionens budget samt undantag för Sverige från den ekonomiska och monetära unionen.

Till yttrandet har fogats en avvikande mening (v och mp).

Utskottets överväganden

Europeiska unionens budget

Propositionen

I propositionen (avsnitt 18, s. 154–159) anføres att principerna för arbetet med unionens budget samlas i en särskild artikel i fördraget. Bestämmelser om EU-budgetens inkomstsida (unionens egna medel) ska, i likhet med nu gällande EG-fördrag, antas av rådet med enhällighet efter Europaparlamentets hörande. Nationellt godkännande krävs av medlemsstaterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Det införs dock en bestämmelse som ger rådet möjlighet att med enhällighet bestämma att vissa genomförandebestämmelser ska antas av rådet med kvalificerad majoritet efter godkännande av Europaparlamentet.

Den fleråriga budgetramen kallas i dag för det finansiella perspektivet och är ett flerårigt budgettak för EU:s utgifter. Det finansiella perspektivet regleras för närvarande i ett interinstitutionellt avtal mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen. Det finansiella perspektivet byter namn till den fleråriga budgetramen. Det upprättas en särskild rättslig grund i fördraget för den fleråriga budgetramen.

EU:s årliga budgetprocess förenklas. Uppdelningen mellan s.k. obligatoriska (t.ex. avseende jordbrukspolitiken) och icke-obligatoriska utgifter i unionens årliga budget försvinner. Europaparlamentet får därmed en viktig roll även i fråga om jordbruksutgifter medan rådet får ökat inflytande över övriga utgifter.

Motionen

I motion U1 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkas att riksdagen ska tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vad som bör beaktas på vissa fördragsområden sedan Lissabonfördraget trätt i kraft. I motionen behandlas EU:s budget. Motionärerna anför att arbetet med EU:s budget ska präglas av stabilitet och långsiktighet. I och med det nya fördraget tas det ytterligare steg mot detta. Sverige ska verka för en restriktiv och återhållsam budgetpolitik inom unionen och en kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel. Det är positivt att det nya fördraget även betonar detta.

Motionärerna ser positivt på att det blir möjligt att fastställa en budgetram på fem år eller mer då det innebär en större flexibilitet inom systemet. Dock kan en förkortning av budgetramen snarare bidra till att skapa mindre förutsägbarhet och stabilitet inom systemet. Det kan dessutom resultera i att det tunga budgetarbetet måste repeteras alltför ofta, vilket kan komma att sluka resurser och pengar.

Den nya ordningen avseende det årliga budgetarbetet uppskattas av motionärerna. Genom att dagens två läsningar ändras så att rådet och Europaparlamentet enbart gör var sin läsning blir det troligen en snabbare och mindre resurskrävande budgetprocess.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet vill erinra om att redan i betänkande 1994/95:FiU5 (med anledning av prop. 1994/95:40) slogs målet för den svenska budgetpolitiken i EU fast. Det innebär bl.a. att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU. Målet innebär även att Sverige ska verka för en kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel. Finansutskottet har många gånger sedan dess upprepat detta mål (t.ex. bet. 2007/08:FiU1, s. 140–141), och även i budgetpropositionen för 2009 nämns detta mål (prop. 2008/09:1 utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen, s. 9).

Utskottet vill understryka att detta mål är fortsatt giltigt och förutsätter att regeringen verkar i enlighet med detta också vid ett genomförande av Lissabonfördraget.

När det gäller den fleråriga budgetramen konstaterar utskottet att enligt praxis är längden för närvarande sju år. Den nu gällande ramen gäller för perioden 2007–2013. Finansutskottet behandlade våren 2008 den del av den gällande ramen som rör EU-budgetens finansieringssystem, dvs. systemet för EU:s egna medel (bet. 2007/08:FiU12). En nyhet med Lissabonfördraget är att den fleråriga budgetramen får en rättslig grund (artikel 270a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Budgetramens längd fastställs i fördraget till minst fem år.

Utskottet har inhämtat kompletterande information från Finansdepartementet om budgetramen. Finansdepartementet påpekar att även om en ram på fem år, allt annat lika, leder till mindre förutsägbarhet än en ram på sju år, är sannolikt inte själva längden det mest avgörande för förutsägbarheten. Det torde vara viktigare vilken status de olika aktörerna tillmäter budgetramen. I underlaget från Finansdepartementet erinras vidare om att budgetramens status stärks genom att budgetramen får en rättslig grund.

I utskottets ställningstagande att målet för den svenska budgetpolitiken i EU ligger fast ingår att regeringen har att följa detta mål också i diskussionerna om budgetramens längd.

När det gäller den årliga budgetprocessen förenklas den på två sätt. Dels försvinner uppdelningen mellan s.k. obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter i unionens årliga budget, dels ska rådet och parlamentet göra endast var sin läsning av kommissionens budgetförslag i stället för dagens två läsningar. Även i den årliga budgetprocessen gäller naturligtvis målet för den svenska budgetpolitiken i EU.

Utskottet föreslår utifrån sina utgångspunkter och med det ovan anförda att utrikesutskottet tillstyrker propositionen. Motion U1 (s) är i den del som rör finansutskottets område tillgodosedd med vad utskottet anfört ovan.

Undantag för Sverige från den ekonomiska och monetära unionen

Propositionen

När det gäller ekonomisk och monetär politik anføres i propositionen (avsnitt 23.2, s. 180–185) att samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik förblir en uppgift främst för medlemsstaterna, även om vissa viktiga delar av denna samordning följer gemensamma förfaranden. Kommissionen får bl.a. möjlighet att självständigt utfärda varningar till medlemsstater som inte bedöms följa de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

Samarbetet mellan de länder som ingår i euroområdet formaliseras och förstärks, bl.a. genom att en ordförande för denna grupp väljs för en tid om två och ett halvt år.

I EG-fördraget regleras ekonomiska och monetära unionens (EMU) genomförande. Den tredje och sista etappen inleddes 1999 och innebär en fullbordad valutaunion. Genom Lissabonfördraget görs en teknisk anpassning och en uppdatering av övergångsbestämmelserna för EMU (artiklarna 116–124 i EG-fördraget) bl.a. med hänsyn till valutaunionens upprättande. Exempelvis utgår de delar av artiklarna 116 och 117 i EG-fördraget som handlar om andra etappen i EMU, eftersom de numera är obsoleta.

Övriga bestämmelser om den ekonomiska och monetära politiken motsvarar i huvudsak nuvarande bestämmelser.

Motionen

I motion U2 (yrkande 4) av Lars Ohly m.fl. (v) och i motion U4 (yrkande 38) av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) anføres att Sverige bör förhandla fram ett undantag från den ekonomiska och monetära unionen (EMU), i likhet med Danmark och Storbritannien.

Utskottets ställningstagande

I betänkandet 2007/08:FiU23 Riksbankens förvaltning 2007 behandlade utskottet motionsyrkanden med samma krav som de nu aktuella yrkandena om Sverige och EMU. Utskottet konstaterade att man tidigare hade behandlat liknande förslag, senast i samband med behandlingen av Riksbankens förvaltning 2006 (bet. 2006/07:FiU23). Förslagen avlogs då med motiveringen att EG-kommissionen efter den svenska folkomröstningen 2003 förklarat att ett formellt undantag om att Sverige inte behöver införa euron inte är nödvändigt. Utskottet såg i betänkande 2007/08:FiU23 ingen anledning att omvärdera detta ställningstagande och avstyrkte därför motionerna.

Av propositionen om Lissabonfördraget framgår att de här aktuella bestämmelserna rörande EMU inte ändras.

Utskottet finner inte skäl att ompröva sin tidigare uppfattning och föreslår att utrikesutskottet avstyrker de båda motionsyrkandena.

Stockholm den 28 oktober 2008

På finansutskottets vägnar

Thomas Östros

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Östros (s), Bertil Kjellberg (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Roger Tiefensee (c), Monica Green (s), Carl B Hamilton (fp), Hans Hoff (s), Peder Wachtmeister (m), Göran Pettersson (m), Ulla Andersson (v), Tommy Ternemar (s), Emma Henriksson (kd), Mikaela Valtersson (mp), Jörgen Hellman (s) och Holger Gustafsson (kd).

Avvikande mening

Lissabonfördraget

Ulla Andersson (v) och Mikaela Valtersson (mp) anför:

I den övergripande fråga som här behandlas, nämligen godkännande av Lissabonfördraget, anser vi – som framgår av våra partimotioner U2 (v) och U4 (mp) – att riksdagen bör avslå regeringens proposition. Lissabonfördraget – eller ett omförhandlat fördrag – bör underställas en folkomröstning innan Sverige kan godkänna det.

I frågan om *Europeiska unionens budget* har vi inga invändningar mot att Sveriges politik är restriktiv och återhållsam.

Beträffande *undantag för Sverige från den ekonomiska och monetära unionen* vill vi erinra om att vid folkomröstningen hösten 2003 sade svenska folket nej till att byta kronan mot euron. Partierna i riksdagen har lovat att respektera folkomröstningens resultat. Partierna har därmed ett gemensamt ansvar för att förvalta resultatet på bästa sätt. Enligt vår mening bör folkomröstningens resultat avspeglas i Sveriges fördrag med EU. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till förhandlingar med EU om ett formellt juridiskt undantag för Sverige från EMU, liknande de undantag Storbritannien och Danmark har. Ett undantag skulle undanröja diskussionen om folkomröstningsresultatet är förenligt med Sveriges fördragsmässiga åtaganden samt visa att såväl riksdagen och regeringen som EU formellt respekterar folkomröstningens resultat och folkets uttalade vilja. Utrikesutskottet bör således föreslå att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionerna U2 (v) yrkande 4 och U4 (mp) yrkande 38 om ett formellt undantag från EMU.